

Tehisarude lahenduste ja privaatsuskaitse tehnoloogiate kasutuselevõtuks avalikus sektoris toetuse andmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Ministri määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel.

12.09.2023 Teadus- ja Arendusnõukogu otsuse nr 6-1/100 põhjal otsustas Vabariigi Valitsus eraldada Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelisest reservist konkursipõhised vahendid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile projekti “Tulevikukindla andmemajanduse ökosüsteemi mudel ja taristulised lahendused andmete turvaliseks haldamiseks, käitlemiseks ja väärimdamiseks” teostamiseks. Toetus antakse nimetatud vahenditest.

Toetusega panustatakse riigi eelarvestrateegia tulemusvaldkonna „Digiühiskond“ ja programmi „Digiühiskonna programm 2025–2028“ meetme „Digiriik“ tegevuste „Digiriigi arenguhüpped“ ja „Digiriigi alusbaasi kindlustamine“ tulemuste saavutamisse. Selle meetme üks eesmärke on panustada avaliku sektori innovatsiooni.

Toetusega panustatakse arengukava “Eesti digiühiskond 2030” ning valdkondliku ülevaatedokumendi “Andmete ja tehisintellekti valge raamat 2024-2030” eesmärkide saavutamisse. Laiemalt aitab meede tugevdada Eesti kui usaldusväärse ja läbipaistva digiriigi positsiooni ning soodustab koostööd teadusasutuste ja eraettevõtetega.

Meetme rakendamiseks panustatakse Riigikogu 12.05.2021. a otsuse „Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ heakskiitmine“ aluspõhimõtete hoidmisse ning strateegilise sihi „Riigivalitsemine“ saavutamisse, edendades Eestit digiriigina ning andmemajandust.

Meede vastab Euroopa Nõukogu soovitusel¹ suunata investeringud teadus- ja arendustegevusse ning eelistada rakendusuuringute rahastamist, mis looks vahetu väärtuse avalikule sektorile.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Justiits- ja Digiministeeriumi (JDM) digiriigi osakonna AI ja andmete talituse tulevikukindla andmemajanduse projektijuht Kaarel Sepp (kaarel.sepp@justdigi.ee, 5384 6976) ja IKT rahastamise talitus nõunik Monika Karu (monika.karu@justdigi.ee, 5885 1179).

¹ [2025 European Semester: Country Specific Recommendations / Commission Recommendations - European Commission](#)

Valdkonna eest vastutab digiriigi asekanstler Lauri Luht (lauri.luht@justdigi.ee).

1.3. Toetuse eesmärk

Toetusega kiirendatakse tehisaru ja privaatsust tagavate tehnoloogiate arendamist ja kasutuselevõttu avalikus sektoris.

Toetuse kaudu soovib riik tugevdada Eesti kui usaldusväärse ja läbipaistva digiriigi positsiooni ning soodustada koostööd teadusasutuste ja eraettevõtetega.

Toetustegevus on kooskõlas TAIE prioriteetidega, kus fookusvaldkonna “digilahendused igas eluvaldkonnas” üks prioriteetsetest alamsuundadest on “teadus- ja arendustegevus andmevaldkonna arendamiseks”. Eraldi on oluliste tegevustena välja toodud privaatsust säilitavate tehnoloogiate arendamine ning sünteetiliste andmete kasutuselevõtt, mis on üks võimalikest privaatsust säilitavatest tehnoloogiatest.

1.4. Märkused

Tegemist on uue ministri määrusega, mistõttu puudub sellel varasem redaktsioon.

Määrus on otseselt seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi tegevuse „Riikliku teadus- ja arendusprogrammi loomine inimressursi ning teadus- ja arendusvõimekuse kasvatamiseks“ realiseerimisega ning toetab tegevuse „Majanduskasvu ja andmepõhiste otsuste toetamiseks nii erasektoris kui ka avalikus sektori tehisintellekti lahenduste kasutuselevõtmine“ eesmäärke.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb üheteistkümnest peatükist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. üldsätted;
2. toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja projekti elluviimise periood;
3. toetuse taotlemine, nõuded taotlusele, nõuded taotlejale ning toetuse suurus;
4. taotluste menetlemine, taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontroll ja hindamiskriteeriumid ja taotluste hindamine;
5. toetuse maksmise tingimused;
6. muudatused toetuse kasutamisel;
7. aruannete esitamine;
8. toetuse välja maksmata jätmine, tagasinõudmine ja tagasimaksmine ning toetuse tagasinõudmise otsus;
9. menetlusosaliste õigused ja kohustused;
10. vaiete lahendamine ja järelevalve.

Eelnõu 1. peatükk sätestab toetuse andmise reguleerimisala ning täpsustatakse toetuse eesmärk toetada avaliku sektori innovatsiooni ja teadus-arendustegevusi, kiirendamaks tehisaru ja privaatsust tagavate tehnoloogiate arendamist ja kasutusevõttu avalikus sektoris.

Samuti kirjeldatakse oodatavaid tulemusi, mis toetuse andmise tulemusena saavutatakse. Eraldi tuuakse välja, et toetuse andmise eesmärk loetakse täidetuks ka juhul kui projekti käigus ilmneb, et kavandatud lahendus ei olnud tehniliselt või õiguslikult teostatav. Selline lähenemine võimaldab toetada innovaatilisi katseprojekte.

Lisaks sätestatakse, et toetuse andja on Justiits- ja Digiministeeriumi AI ja andmete talitus.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse eelnõu reguleerimisala, tuues (lõikes 1) esile, et tegemist on riigieelarveliste vahenditega.

Eelnõus (lõikes 2) tuuakse välja, et tegemist ei ole riigiabiga. Toetuse andmise eesmärk on toetada avaliku sektori innovatsiooni ja teadus-arendustegevusi, kiirendada tehisaru ja privaatsust tagavate tehnoloogiate arendamist ja kasutuselevõttu avalikus sektoris st otsida lahendusi avaliku sektori probleemidele ning arendada avalikku teenust. Tegevuse sihtrühma kuuluv avaliku sektori asutus ei saa riigiabi, kui ta ei tegele majandustegevusega, s.o osutab teenust avalikes huvides, millel ei ole ärilist iseloomu, ning tegevuse sihtrühma kuuluv hankija ei tegutse teenuse osutamisel avatud konkurentsi tingimustes.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ja tulemus.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt on toetuse andmise eesmärgiks toetada avaliku sektori innovatsiooni ja teadus-arendustegevusi, kiirendada tehisaru ja privaatsust tagavate tehnoloogiate arendamist ja kasutuselevõttu avalikus sektoris.

Lõike kahe kohaselt on oodatavaks tulemuseks avaliku sektori innovatsiooni- ja teadus-arendustegevuste kasv. Meetme abil suureneb tehisaru rakenduste ja privaatsust tagavate tehnoloogiate arendamine ja kasutuselevõtt avalikus sektoris ning suureneb avaliku lähtekoodiga lahenduste arv avalikus sektoris. Lisaks eelmainitule kasvavad teadlikkus ja oskused tehisaru ja privaatsust tagavate tehnoloogiate teemal, kuna toetuse abil välja töötatud lahendusi tutvustatakse riiklikus andmete ja tehisaru võrgustikus. Samuti on kaasaegsete tehnoloogiate kasutusele võtmise läbi oodata avaliku sektori efektiivsuse paranemist, kulude kokkuhoidu ning halduskoormuse vähenemist ettevõtjale ja kodanikule. Tänu algoritmi kaardistuse vormi täitmise ja avalikustamise kohustusele on oodata avaliku sektori läbipaistvuse kasvu.

Eelnõu §-s 3 on selgitatud eelnõus kasutatavaid olulisemaid termineid.

Eelnõu määruse § 3 tähenduses on algoritmi kasutuse ülevaade dokument, mis tagab, et algoritmide kasutus ja loogika on üheselt mõistetavalt dokumenteeritud ja avalikustatud. Vorm ning täpsem info on leitav veebilehelt <https://www.kratid.ee/algoritm-ulevaade>.

Lahenduse (tarkvara) lähtekood inimloetav programmeerimiskeelne tekst, mis kompileeritakse või tõlgendatakse arvutiprogrammiks.

Termini privaatsuskaitse tehnoloogiad (inglise keeles *privacy enhancing technologies*, PET) all mõistetakse info- ja sidetehnoloogilised meetmeid, tooteid või teenuseid, mis kaitsevad privaatsust andmete välistuse või vähendamise või isikustatavate andmete tarbetu ja/või soovimatu töötamise vältimisega, samas säilitades süsteemi võimed;

Tehisaru on autonoomsel, õppimisvõimelisel tarkvaralisel algoritmil põhinev süsteem

Tehisaru määrus (AI Act) viitab Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusele 2024/1689².

Eelnõu §-s 4 on määratletud toetuse andja ja selle ülesanded.

Eelnõu määruse § 4 kohaselt on toetuse andja Justiits- ja Digiministeeriumi AI ja andmete talitus, kes kuulutab taotlusvooru välja, menetleb toetuse taotlusi, teeb toetuse väljamakseid ja järelevalvet toetuse kasutamise üle.

Eelnõu 2. peatükk sätestab toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja projekti elluviimise periood.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse toetatavad tegevused.

Paragrahvi punktide 1-2 kohaselt toetatakse järgmiseid tegevusi:

1) tehisaru lahenduste arendamist ja kasutuselevõttu avalikus sektoris, sealhulgas selleks vajalike rakendusuringute ja testimiste läbiviimist, uute tehnoloogiate, protsesside, teenuste või lahenduste välja töötamist ja nende valideerimist;

2) privaatsuskaitse tehnoloogiate (PET-ide) arendamist ja kasutuselevõttu avalikus sektoris, sealhulgas selleks vajalike rakendusuringute ja testimiste läbiviimist, uute tehnoloogiate, protsesside, teenuste või lahenduste välja töötamist ja nende valideerimist.

See tähendab, et meetmega toetatakse ka riskialteid innovatsiooniprojekte, kus soovitakse uusi lahendusi katsetada, mõõta nende mõju ja tasuvust ning selle pinnalt teha otsuseid laiemaks juurutamiseks.

Kõik toetatavad projektid peavad vastama teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni (TAI) kriteeriumitele.³ Teadus- ja arendustegevust (alusuringuid, rakendusuringuid, eksperimentaalarendust) iseloomustavad viis põhialust, mis peavad olema põhimõtteliselt alati täidetud. Tegevus peab olema uudne, loominguline, ettemääramatu tulemusega, süstemaatiline ning korratav.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse abikõlblikud ja abikõlbmatud kulud.

Eelnõu määruse § 6 lõikes 1 sätestatud kindlasummalise maksena käsitletakse toetuse väljamaksmist peale projektitaotluse rahastamisotsust ning toetatavate tegevuste läbiviimist toimub kindlasummalise makse alusel. Kindlasummaline makse on kulude hüvitamine otsuses

² Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2024/1689, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 300/2008, (EL) nr 167/2013, (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1139 ja (EL) 2019/2144 ning direktiive 2014/90/EL, (EL) 2016/797 ja (EL) 2020/1828 (tehisintellekti käsitlev määrus). <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj> (16.01.2026).

³ https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/tai_kulude_juhend_092021.docx

määratud kindlas summas toetuse ühekordse maksena ning selle väljamaksmise eelduseks on tegevuse eesmärkide ja tulemuste täielik saavutamine.

Kindlasummalise makse alusel toetuse maksmise puhul toetuse saaja kuludokumente ei esita, vaid toetuse saajale tehakse makse määratud kindlasummalise makse summas. Projektis on võimalik planeerida üks või mitu kindlasummalist makset vastavalt tegevuse eesmärkidele ning toetuse taotleja soovidele. Juhul, kui projekti tegevustel on üks määratletud väljund ja tulemus (näitaja), on võimalik määrata üks kindlasummaline makse, mitme väljundi ja tulemuse (näitaja) puhul on võimalik määrata mitu kindlasummalist makset.

Eelnõu § 6 lõike 2 kohaselt on abikõlbmatud värbamisteenus; tehnoloogiate, protsesside, teenuste või lahenduste tavapärase toimepidevuse tagamine ja haldamine; püsikulud, sh püsivad majandamiskulud ning litsentside uuendamine ja nende kulude tõus.

Eelnõu §-s 7 on määratletud projekti elluviimise periood.

Eelnõu § 6 lõike 2 kohaselt on projekti maksimaalseks kestvuseks 12 kuud ning projekti tegevused peavad olema tehtud hiljemalt 31.10.2027.

Eelnõu 3. peatükis sätestatakse täiendavad nõuded toetuse taotlemisele, nõuded taotlusele ja taotleja ning toetuse suurusele.

Eelnõu §-s 8 kehtestatakse nõuded toetuse taotlemisele.

Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt taotletakse toetust voorupõhiselt.

Lõige 2 sätestab, et toetuse andja peab oma veebilehel www.kratid.ee avalikult ja ametlikult teavitama toetuste rahastamise eelarve suurusest ning taotluste vastuvõtmise alustamisest, lõpetamisest ja peatamisest. See tagab protsessi läbipaistvuse, õiguspärasuse ja võrdsed võimalused kõigile taotlejatele, võimaldab neil planeerida taotluste esitamist ning suurendab süsteemi usaldusväärsust, kinnitades, et taotlusprotsess ja rahade haldamine toimuvad ametlikult ja kooskõlas kehtivate eeskirjadega. Taotlusvooru puudutav vajalik informatsioon, sealhulgas taotlusvooru avamis- ja sulgemiskuupäev ning taotlusvooru eelarve avaldatakse toetuse andja veebilehel www.kratid.ee.

Eelnõu § 8 lõike 3 kohaselt on taotlusvoor avatud 60 kalendripäeva alates toetuse vastuvõtmise alustamisest.

Lõige 4 sätestab taotlusvooru eelarve. Lõike 5 sätestab, et kui taotlus esitatakse peale taotlusvooru tähtaega, siis jäetakse taotlus läbi vaatamata.

Eelnõu §-s 9 kehtestatakse nõuded taotlejale.

Sätte kohaselt saavad toetuse taotlejad olla valitsusasutused ja nende hallatavad asutused, põhiseaduslikud institutsioonid, kohalikud omavalitsused ja nende hallatavad asutused, kohalike omavalitsuste üksuste liidud, avalik-õiguslikud juriidilised isikud ning mittetulundusühingud ja sihtasutused, kui nad pakuvad otsest avalikku teenust.

Toetuse eesmärk on soodustada avaliku sektori innovatsiooni, sestap ka sihtgrupiks avalik sektor. Kaudselt saavad toetusest kasu saada ka teised osapooled (ülikoolid, eraettevõtted), kuna

eeldatavasti puudub avaliku sektori asutustel projektide realiseerimiseks vastav kompetents ning tegevusi on vaja turult sisse osta.

Eelnõu §-s 10 kehtestatakse nõuded taotlusele.

Lõike 1 punktides 1–14 esitatakse loend nõutud teabe ja kinnituste kohta, mis tuleb taotluses esitada.

Lõikes 2 sätestatakse, millal jäetakse taotlus rahuldamata seda sisuliselt hindamata. Juhul, kui taotleja või taotlus ei vasta vähemale ühele määruuses sätestatud tingimusele ja mittevastavaust ei ole võimalik kõrvaldada, siis jäetakse taotlus hindamata ja rahuldamata. Samuti kui selgub, et taotluses on esitatud ebaõigeid või mittetäielikke andmeid või taotleja mõjutab õigusvastaselt otsuse tegemist, siis jäetakse samuti taotlus hindamata ja rahuldamata.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse toetuse summa ja määr.

Lõige 1 määrab toetuse minimaalse suuruse, mis on 30 000 eurot projekti kohta.

Lõikes 2 sätestatakse, et toetuse maksimaalne suurus projekti kohta on 200 000 eurot.

Lõike 3 kohaselt on toetuse maksimaalseks osakaaluks on kogumaksumusest 85 protsenti projekti abikõlblikest kuludest. See tähendab, et toetuse saaja omafinantseeringu suurus on 15% projekti kogumaksumusest.

Eelnõu 4. peatükis sätestatakse nõuded taotluste menetlemisele, taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontrollile, hindamiskriteeriumitele ning taotluste hindamisele.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse nõuded taotluse menetlemisele.

Lõikes 1 kohaselt tuleb taotlus taotlusvoorus ette antud taotlusvormil esitada taotleja seadusliku esindaja poolt toetuse andja e-posti aadressile andmed@justdigi.ee.

Lõige 2 sätestab, et taotluse menetlemine koosneb taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontrollist, taotluse hindamisest ning taotluse rahuldamisest, osalisest või kõrvaltingimustega rahuldamisest või rahuldamata jätmisest. Lõikes 3 sätestatakse, et taotluse võib rahuldada osaliselt või kõrvaltingimusega, kui esitatud taotluse toetussumma kokku ületab taotlusvooru eelarvet või taotletud toetuse summat, toetuse eesmärgi ja hindamiskriteeriume arvestades, ei ole toetuse täielik rahuldamine põhjendatud.

Lõige 4 määrab asjaolud, mille järgi võib taotluse menetlemise käigus nõuda taotlejalt selgitusi ja lisadokumente taotluses esitatud teabe kohta, samuti taotluse täiendamist või muutmist, kui leiab, et taotlus ei ole piisavalt selge või selles esinevad puudused.

Lõige 5 sätestab, et kui taotluses avastatakse puudusi, teatatakse sellest viitamata taotlejale ja antakse puuduste kõrvaldamiseks üldjuhul mitte rohkem kui 10 tööpäeva, mille võrra pikeneb taotluse menetlemise tähtaeg.

Lõige 6 kohaselt kohaldatakse taotluste menetlemisele haldusmenetluse seaduses sätestatud, arvestades määruuses nimetatud täpsustusi.

Eelnõu §-s 13 sätestab nõuded taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontrollile.

Lõike 1 kohaselt kontrollib toetuse andja taotluse nõuetekohasust ning taotleja ja taotluse vastavust määruses sätestatud nõuetele.

Lõige 2 sätestab, et kui taotluse kontrollimisel avastatakse ebatäpsusi või puudusi, teavitab toetuse andja sellest taotlejat ning määrab tähtaja ebatäpsuste ja puuduste kõrvaldamiseks. Tähtajaks puuduste kõrvaldamata jätmise korral tunnistatakse taotlus nõuetele mittevastavaks.

Lõige 3 sätestab, et kui taotlus ja taotleja tunnistatakse nõuetele vastavaks, edastatakse taotlus hindamiskomisjonile hindamiseks.

Lõike 4 kohaselt tunnistatakse taotlus nõuetele mittevastavaks, kui esineb vähemalt üks järgnevatest asjaoludest:

1) taotleja ei vasta käesoleva määruse paragrahvis 9 kehtestatud nõuetele, mille kohaselt saavad toetuse taotlejad olla valitsusasutused ja nende hallatavad asutused, põhiseaduslikud institutsioonid, kohalikud omavalitsused ja nende hallatavad asutused, kohalike omavalitsuste üksuste liidud, avalik-õiguslikud juriidilised isikud ning mittetulundusühingud ja sihtasutused, kui nad pakuvad otsest avalikku teenust;

2) taotleja on esitanud taotluse § 8 lõikes 2 sätestatud tähtpäevast hiljem;

3) taotlus on esitatud ebaõigel vormil st aktsepteeritakse taotlusi, mis on esitatud ainult konkreetse meetme jaoks väljatöötatud taotlusvormil;

4) taotlus on täidetud nõuetekohaselt ja sisaldab kõiki andmeid, isegi kui taotlusvormil on konkreetse taotluse mõistes mitte asjakohane osa, siis tuleb taotlusvormil kirjutada lühike selgitus. Juhul, kui taotlusvormil avastatakse puudusi, siis antakse taotleja võimalus taotlusvormil esitatud andmeid täpsustada;

5) taotlusvorm ei ole täidetud nõuetekohaselt või sisaldab mittetäielikke andmeid, välja arvatud § 12 lõike 4 alusel võimaldatavad täpsustused;

6) taotluses esinenud ebatäpsused ja tehnilised puudused on etteantud tähtpäevaks kõrvaldamata.

Lõike 5 kohaselt nõuetele mittevastavaks tunnistatud taotluse kohta teeb toetuse andja rahuldamata jätmise otsuse.

Eelnõu § 14 sätestatakse tingimused hindamiskriteeriumitele.

Lõike 1 kohaselt nõuetele vastavaks tunnistatud taotlusi hinnatakse hindamiskomisjonis järgmiste kriteeriumide ja neile kohalduvate osakaalude alusel:

Hindamiskriteerium	Osakaal koondhindest
Projekti mõju määruse eesmärkide ja tulemuste saavutamisele	40
Projekti põhjendatus	40
Projekti eelarve kuluefektiivsus	20

Projekti mõju määruse eesmärkide ja tulemuste saavutamisele hinnatakse, kas:

1) projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud (eksisteerib probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus);

2) projektil mõju avaliku sektori innovatsiooni ja teadus-arendustegevusele ning tehisaru ja privaatsust tagavate tehnoloogiate arendamisele ja kasutuselevõtule avalikus sektoris.

Projekti põhjendatusega hinnatakse, kas:

1) tegevuste ajakava on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust tegevuskava põhised tegevused on loogilised ja terviklikud;

2) projekti eesmärgid on selgelt kirjeldatud ning neid on võimalik hinnata;

3) projektis on selgelt defineeritud kitsaskohad, mida lahendatakse;

4) projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused;

5) projekt on jagatud loogilisteks etappideks ja ajakava on loogiline;

Projekti eelarve kuluefektiivsusega hinnatakse, kas:

1) projekti eelarve on koostatud detailselt, läbipaistvalt ja kuluefektiivselt ning kulud toetavad projekti elluviimist;

2) projekti tegevustega seotud kulud on detailselt kirjeldatud ning tõendatud võrreldavate pakkumiste, hinnakalkulatsioonide vms kulude aluseks olevate dokumentidega. Samuti hinnatakse, kas eelarves väljatoodud kulud vastavad ligikaudsetele turuhindadele.

Lõige 2 sätestab, et iga projekti hinnatakse iga kriteeriumi järgi skaalal 0–4. Seejärel arvutatakse kaalutud keskmine hinne – see tähendab, et iga kriteeriumi hinne korrutatakse tema osakaaluga (nt 40%, 20%) ja tulemused liidetakse.

Lähtuvalt hindamiskriteeriumi täitmisest antakse kriteeriumile positiivne või negatiivne hinnang. Hindamisel peab projekt rahastuse saamiseks pälvima kõigis viies valikukriteeriumis positiivse hinnangu. Juhul, kui projekt ei vasta mõnele etteantud valikukriteeriumile, antakse selle kriteeriumi eest negatiivne hinnang. Näiteks kui projekti elluviimisega seotud kulud ei ole põhjendatud, antakse projektile kulutõhususe valikukriteeriumi eest negatiivne hinnang ning sellisel juhul rahastuse taotlust ei rahuldata.

Lõiked 3 ja 4 sätestavad hindemäärad, millal hinnangu taotlusele loetakse positiivseks. Hinnang taotlusele loetakse positiivseks, kui § 14 lõikes 1 hindamiskriteeriumite puhul on projekt saanud koondhindeks vähemalt 2,50. Hinnang taotlusele loetakse negatiivseks ja taotlus jäetakse rahuldamata, kui kaalutud keskmine koondhinne jääb alla 2,5 või kui § 14 lõikes 1 punkti 1 hindamiskriteeriumi puhul on projekti hinne 2,00 või vähem.

Lõikes 5 on sätestatud, et valikukriteeriumite alusel hindamiseks koostab toetuse andja täpsema hindamismetoodika ning teeb kättesaadavaks veebilehel www.kratiid.ee enne taotlusvooru avamist. Selle eesmärk on tagada hindamisprotsessi läbipaistvus, objektiivsus ja võrdsed võimalused kõigile taotlejatele. Hindamismetoodika avalikustamine enne taotlusvooru algust

võimaldab taotlejatel selgelt aru saada, millised kriteeriumid ja põhimõtted on hindamisel aluseks, ning vastavalt oma projektitaotlust paremini ette valmistada.

Kokkuvõttes tagab säte, et hindamine toimub ühtsetel ja läbipaistvatel alustel, taotlejad mõistavad hindamiskriteeriume.

Eelnõu § 15 kirjeldab kuidas taotlusi hinnatakse.

Lõike 1 kohaselt hindab nõuetele vastavaid taotlusi kantsleri käskkirjaga moodustatud hindamiskomisjon, kuhu kuuluvad vähemalt 3 inimest. Vajadusel kaasatakse teisi eksperte.

Lõige 2 sätestab, et hindamiskomisjoni liikmed peavad deklareerima oma erapooletust ja sõltumatust hinnatavatest projektidest, taotlejatest ja partneritest.

Eelnõu 5. peatükis määratakse kindlaks taotluse hindamise tingimused.

Eelnõu § 16 sätestab tingimused toetuse maksmiseks.

Lõige 1 kirjeldab kindlasummalise maksena makstava toetuse tingimusi. Projekti võib jaotada mitmesse etappi ja igale etapile eraldi määrata tulemus, mille alusel toetuse saajale tulemuste saavutamisel toetust makstama.. Taotlusvormil tuleb määratleda tulemused ning nende põhjal hinnatakse tegevuse tulemuslikkust ja täitmist ning vaid nende täielikul saavutamisel makstakse välja kindlasummalise makse alusel abikõlblikud kulud. Tehisaru ja privaatsust tagavate tehnoloogiate ning tegevuste teadus- ja arendustegevuslikku iseloomu silmas pidades nähakse lõikes 4 ette, et tulemuse saavutamiseks loetakse ka olukorda, kui projekti käigus ei jõuta algselt planeeritud tulemuseni, kuid on realiseeritud heas usus ning andnud avaliku sektori jaoks korduvkasutatavaid dokumenteeritud teadmisi.

Lõigete 2 ja 3 kohaselt on toetuse maksise eelduseks, et tegevused on ellu viidud ja toetuse eesmärgid on saavutatud ning toetuse saaja on esitanud projekti aruande, mille toetuse andja on kinnitanud.

Eelnõu 6. peatükis kirjeldatakse tingimusi, millal on võimalik teha muudatus toetuse kasutamisel.

Eelnõu § 17 sätestab tingimused toetuse kasutamise muudatuste tegemiseks.

Lõike 1 sätestab, et kui projekti elluviimisel selgub, et taotluse rahuldamise otsuses või otsuse lisaks oleva taotlusega kavandatud tegevustes või eelarves on projekti eesmärgi saavutamiseks otstarbekas teha muudatusi. See nõue ei kehti lõike 2 nimetatud erisuse puhul, peab toetuse saaja muudatuse tegemiseks esitama toetuse andjale e-posti kaudu muudatustaotluse ja saama muudatuste tegemiseks toetuse andja nõusoleku.

Lõike 2 kohaselt võib toetuse saaja projekti eelarves nimetatud kulude vahel teha eelarves muudatusi ilma toetuse andja nõusolekuta tingimusel, et projekti eesmärk ei muutu ja see ei kahjusta projekti elluviimist taotluses kirjeldatud kvaliteedis ning et toetuse saaja tagab toetusotsuses nimetatud väljundnäitajate saavutamise.

Eelnõu 7. peatükis määratakse tingimused aruannete esitamisele.

Eelnõu § 18 kirjeldab tingimused aruannete esitamiseks.

Lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja aruande projekti elluviimise kohta toetuse saaja e-posti kaudu toetuse andjale ühe kuu jooksul alates abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast.

Lõige 2 sätestab, et põhjendatud juhul võib toetuse andja toetuse saaja kirjaliku taotluse alusel pikendada aruande esitamise tähtaega. Nimetatud taotlus tuleb esitada toetuse andjale hiljemalt kümme kalendripäeva enne abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäeva.

Lõikes 3 sätestatakse, et toetuse andja menetleb aruannet kuni 20 tööpäeva aruande laekumisest arvates.

Lõike 4 kohaselt kontrollitakse aruandes taotluse rahuldamise või osalise rahuldamise otsuses ja taotluses määratud eesmärgi ja tegevuse täitmist ning nende saavutamise tõendamist kokkulepitud viisil.

Lõige 5 sätestab, et kui aruande kontrollimisel ilmneb aruandes puudusi, teeb toetuse andja ettepaneku kõrvaldada puudused kümne tööpäeva jooksul puuduste kõrvaldamise tähtaja andmisest, mille võrra pikeneb aruande menetlemise aeg.

Lõige 6 sätestab, et kui toetuse andja avastab aruandes või projekti elluviimisel olulisi puudusi või eksimusi või ei ole aruanne piisavalt ülevaatlik, nõutakse toetuse saajalt lisaks esitatud aruandele projektiga seotud vajalikke lisadokumente või täiendavaid kirjalikke selgitusi ja tõendusmaterjale või teostatakse kohapealne kontroll.

Lõige 7 sätestab, et kui aruandes tuvastatakse projekti elluviimisel olulisi puudusi või eksimusi, mida ei ole võimalik kõrvaldada, teeb toetuse andja otsuse toetus osaliselt või täielikult välja maksmata jätta §-de 19 ja 20 alusel.

Eelnõu 8. peatükis määratakse tingimused toetuse välja maksmata jätmisele, tagasinõudmisele ja tagasimaksmisele ning toetuse tagasinõudmise otsusele.

Eelnõu § 19 kirjeldab tingimusi toetuse välja maksmata jätmisele ja tagasinõudmisele

Lõikes 1 viidatakse riigieelarve seaduse paragrahvile 55¹, kus seadusandja on sätestanud toetuse tagasinõudmise alused ja korra, mida kohaldatakse käesoleva määruse alusel antud toetuste tagasinõudmisel.

RES § 55¹ lõike 2 volitusnormi alusel on § 19 lõikes 2 ja § 20 lõigetes 4-8 määratud riigisisese projektipõhise toetuse tagasinõude määrad ning toetuse täpsustavad või muud tagasinõudmise alused.

Eelnõu § 20 sätestab tingimused toetuse välja maksmata jätmise ja tagasinõudmise otsusele.

Lõike 1 kohaselt, kui toetuse andja ei kinnita aruannet, teeb ta otsuse jätta toetus välja maksmata (täielikult või osaliselt). Toetuse tagasinõudmise otsus tehakse 45 kalendripäeva jooksul alates päevast, kui saadi toetuse tagasinõudmise alustest teada. Põhjendatud juhtudel võib otsuse

tegemise tähtaega mõistliku aja võrra pikendada, teavitades sellest toetuse saajat vähemalt viis kalendripäeva enne toetuse tagasinõudmise otsuse langetamise tähtpäeva.

Lõige 2 kirjeldab milliseid andmeid peab sisaldama toetuse tagasinõudmise või osalise tagasinõudmise otsuses. Lõikes 3 määratakse toetuse välja maksmata jätmise otsuse sisu.

Lõike 4 kohaselt saadab toetuse andja otsuse ja teate otsuse kohta toetuse saajale e-posti kaudu. Kui e-posti kaudu ei ole kolme tööpäeva jooksul otsuse saatmise päevast alates toetuse saajalt kinnitust otsuse kättesaamise kohta, väljastab toetuse andja otsuse väljastusteatega tähtkirjaga.

Lõike 5 sätestab, et kui toetuse saaja ei taga taotluse rahuldamise otsuses nõutud tähtaja lõpuni projekti tulemusena loodud või soetatud vara säilimist ja avalikku kasutust taotluses ja taotluse rahuldamise otsuses nimetatud eesmärkidel ja tingimustel või teeb selle varaga tehinguid, mis annavad nimetatud aja jooksul mõnele isikule või asutusele põhjendamatu eelisseisundi, vähendab toetuse andja tegevusele või tegevuste kogumile eraldatud toetuse summat proportsionaalselt ajaga, mille jooksul ei ole alates projekti lõpptähtpäevast vara osas taotluse rahuldamise otsuses nimetatud nõudeid täidetud.

Lõige 6 sätestab, et kui ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud või toetuse saaja on projekti teostamise ajal teadlikult esitanud valeandmeid või andmeid varjanud, on toetuse andjal õigus nõuda toetus tagasi täies ulatuses.

Lõige 7 sätestab, et kui toetuse saaja ei võimalda kontrolli- või järelevalveõigust omaval isikul teostada kohapealset kontrolli, ei anna nõutud tähtpäevaks kontrollija käsutusse kõiki soovitud kontrolliga seotud andmeid ega dokumente või takistab muul moel tahtlikult kontrollija tegevust, nõuab toetuse andja tagasi kuni 100 protsenti tegevusele või tegevuste kogumile eraldatud toetusest.

Lõige 8 sätestab, et kui ilmneb, et toetuse saaja on eiranud oma kohustusi või talle kehtestatud nõudeid ning vastavale rikkumisele ei ole tagasinõude protsenti sätestatud, rikkumise tulemusena tekkinud kahju suurust ei ole võimalik hinnata või selle hindamine on ebamõistlikult aja- või ressursimahukas, nõuab toetuse andja tagasi kuni 100 protsenti tegevusele või tegevuste kogumile eraldatud toetusest. Toetuse andjal on kohustus valitud tagasinõude määra toetuse tagasinõudmise otsuses põhjendada.

Lõike 9 kohaselt tuleb toetuse saajal ja toetuse andjal säilitada kõiki toetuse tagasinõudmise, tagasimaksmise ning toetuse andmisel ja kasutamisel toimunud rikkumisega seotud dokumente seitse aastat alates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Eelnõu 9. peatükis kirjeldatakse menetlusosaliste õiguseid ja kohustusi.

Eelnõu § 21 sätestab toetuse saaja õigused ja kohustused.

Lõige 1 kirjeldab toetuse saaja õiguseid.

Lõige 2 sätestab toetuse saaja kohustused.

Eelnõu § 22 kirjeldab toetuse andja õiguseid ja kohustusi.

Lõige 1 sätestab toetuse andja õigused.

Lõige 2 kirjeldab toetuse andja kohustused.

Eelnõu 10. peatükis kirjeldatakse vaiete lahendamist ja programmi rakendamise järelevalvet.

Eelnõu § 23 kohaselt võib taotleja toetuse andjale otsuse peale esitada vaide. Otsusele esitatud vaide vaatab haldusmenetluse seaduses sätestatud korras läbi teotuse andja.

Eelnõu § 24 kirjeldab kuidas teostatakse järelevalvet programmi rakendamise üle.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele;

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusaktidega. 19.11.2025 avalikustati Euroopa Komisjoni poolt nn Euroopa Andmeliidu Strateegia (*Data Union Strategy*)⁴, mis seab eesmärgiks andmete laialdasema kättesaadavuse tehisaru jaoks, muuhulgas läbi privaatsuskaitse tehnoloogiate rakendamise. Eraldi tuuakse välja näiteks sünteetiliste andmete, mis on üks võimalikest privaatsuskaitse tehnoloogiatest, vajalikkus.

Pseudonümiseerimist kui privaatsuskaitse tehnoloogiat on käsitletud ka isikuandmete kaitse üldmääruses (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus 2016/679, GDPR).⁵

4. Määruse mõjud

Eelnõul on otsene mõju Eesti avaliku sektori innovatsiooni- ja teadus-arendustegevustele. Kaasaegsete tehnoloogiate kasutusele võtmisega on oodata avaliku sektori efektiivsuse paranemist, kulude kokkuhoidu ning halduskoormuse vähenemist ettevõtjale ja kodanikule. Tänu algoritmi kaardistuse vormi täitmise ja avalikustamise kohustusele on oodata avaliku sektori läbipaistvuse kasvu.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Meetme maht on 2 000 000 eurot, mis on varasemalt eraldatud riigieelarvest. Kohustusliku omafinantseeringu tagavad toetuse saajad.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon.

Eelnõu saadetakse EISI kaudu kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

⁴ [EUR-Lex - 52025DC0835 - EN - EUR-Lex](#)

⁵ [Määrus - 2016/679 - EN - GDPR - EUR-Lex](#)